

УДК 614:332.02:351:334.012.3

Мельниченко Олександр Анатолійович, доктор наук з державного управління, професор; професор кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я; Харківський національний медичний університет; пр. Науки 4, м. Харків, 61022, Україна; +38 (050) 162-73-50; e-mail: mel_doc@ukr.net; <https://orcid.org/0000-0001-5021-9025>

Стовбан Микола Петрович, доктор наук з державного управління, професор; професор кафедри публічного управління та адміністрування; Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника; вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ, 76000, Україна; +38 (050) 433-91-82; e-mail: nstovban@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0002-6576-7494>

Набока Людмила Віталіївна, кандидат наук з державного управління, доцент; завідувачка кафедри публічного управління та державної служби; ННІ «Інститут державного управління» Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна; майдан Свободи, 4, м. Харків, 31022, Україна; +38 (068) 398-26-91; e-mail: lvnaboka@ukr.net; <https://orcid.org/0000-0001-8719-823X>

Кравченко Жанна Дмитрівна, кандидат наук з державного управління, доцент; медичний директор зі стаціонарної допомоги; комунальне некомерційне підприємство «Міська студентська лікарня» Харківської міської ради; вул. Дарвіна, 8/10, м. Харків, 61000, Україна; +38 (095) 455-50-53; e-mail: zhannet.ua@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0003-1692-4665>

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ЩОДО ПРОТИДІЇ РЕЙДЕРСТВУ: ЕЛЕМЕНТИ ТА ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК З ІНШИМИ ПОЛІТИКАМИ ДЕРЖАВИ

Анотація. Подальша розбудова національних економік потребує дедалі більше ресурсів. Для цього необхідно забезпечити як належну економічну ефективність використання залучених ресурсів, так і їх збереження. Останнє передбачає не лише мінімізацію ймовірності фінансових втрат через співпрацю з недобросовісними контрагентами, недопущення пожеж і/чи техногенних катастроф, своєчасне реагування на різкі зміни кон'юнктури ринку (тим паче в умовах надзвичайних ситуацій епідеміологічного характеру та/чи за оголошення воєнного стану), а й захист власності від потенційних і/чи фактичних рейдерських атак. Саме тому слід більше уваги приділити виробленню конструктивної державної політики боротьби з рейдерством й пошуку дієвих інструментів і механізмів протидії цьому суспільно небезпечному явищу, а з тим – вдосконалення належного методологічного забезпечення цього процесу. Забезпечено подальший розвиток (уточнення змістовного наповнення) наступних взаємопов'язаних елементів державної політики щодо протидії рейдерству: бачення, мета, цілі, завдання, суб'єкти, об'єкти, принципи, методи та засоби. Попри нібито її «вузьку» орієнтованість на збереження (покращання стану) бізнес-середовища, реалізація державної політики щодо протидії рейдерству здійснюється у певному її взаємозв'язку з іншими політиками держави (аграрна, антикорупційна, екологічна, економічна,

інформаційна, промислова, соціальна, торговельна, щодо забезпечення національної безпеки, щодо розвитку територій), створюючи синергетичний (позитивний/нейтральний/негативний) ефект. Подальші наукові розвідки мають бути присвячені розробці теоретичних положень і практичних рекомендацій, спрямованих на вдосконалення механізмів реалізації державної політики щодо протидії рейдерству.

Ключові слова: протидія рейдерству; державна політика щодо протидії рейдерству; елементи; антикорупційна політика держави; державна аграрна політика; державна екологічна політика; державна економічна політика; державна інформаційна політика; державна промислова політика; державна соціальна політика; державна торговельна політика; державна політика щодо забезпечення національної безпеки; державна політика щодо розвитку територій.

Oleksandr Melnychenko, Doctor of Sciences in Public Administration, Full Professor; Full Professor of Public Health and Healthcare Management Department; Kharkiv National Medical University; Science avenue 4, Kharkiv, 61022, Ukraine; +38 (050) 162-73-50; e-mail: mel_doc@ukr.net; <https://orcid.org/0000-0001-5021-9025>

Mykola Stovban, Doctor of Sciences in Public Administration, Full Professor; Full Professor Department of Public Management and Administration; Vasyl Stefanyk Precarpathian National University; Shevchenko St. 57, Ivano-Frankivsk, Ukraine, 76000; +38 (050) 433-91-82; e-mail: nstovban@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0002-6576-7494>

Liudmyla Naboka, Candidate of Sciences in Public Administration, Full Professor; Head of Department of Public Administration and Civil Service; ESI «Institute of Public Administration» V.N. Karazin Kharkiv National University; Svobody Sq, 4, Kharkiv, 61022, Ukraine; +38 (068) 398-26-91; e-mail: lvnaboka@ukr.net; <https://orcid.org/0000-0001-8719-823X>

Zhanna Kravchenko, Candidate of Sciences in Public Administration, Full Professor; Medical Director for Inpatient Care; HME «Municipal Students' Hospital» of Kharkiv City Council; Darvina avenue, 8/10, Kharkiv, 61000, Ukraine; +38 (095) 455-50-53; e-mail: zhannet.ua@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0003-1692-4665>

STATE POLICY ON COUNTERING RAIDING: ELEMENTS AND INTERRELATION WITH OTHER STATE POLICIES

Abstract. Further development of national economies requires increasingly more resources. To do this, it is necessary to ensure both the proper economic efficiency of the use of the resources involved as well as their preservation. The latter involves not only minimising the likelihood of financial losses due to cooperation with unscrupulous counterparties, preventing fires and/or man-made disasters, and responding promptly to sudden changes in market conditions (especially in the context of epidemiological emergencies and/or the declaration of martial law), but

also protecting property from potential and/or actual raider attacks. Therefore, a larger focus should be placed on the development of a constructive state policy to counter raiding as well as on the search for effective tools and mechanisms to counteract this socially dangerous phenomenon – and consequently on the improvement of the proper methodological support for this process. Further development (clarification of the content) of the following interrelated elements of the state policy on countering raiding has been ensured: vision, goal, objectives, tasks, subjects, objects, principles, methods and means. Despite its seemingly «narrow» focus on preserving (improving) the business environment, the implementation of the state policy on countering raiding is carried out in a certain interconnection with other state policies (agrarian, anti-corruption, ecological, economic, information, industrial, social, commercial, national security, territorial development), creating a certain (positive/neutral/negative) synergistic effect. Further research should be devoted to developing theoretical provisions and practical recommendations to improve the mechanisms for implementing the state policy on countering raiding.

Keywords: countering raiding; state policy on countering raiding; elements; the state's anti-corruption policy; state agrarian policy; state environmental policy; state economic policy; state information policy; state industrial policy; state social policy; state trade policy; state policy on national security; state policy on territorial development.

Постановка проблеми. Подальша розбудова національних економік потребує дедалі більше ресурсів. Для цього необхідно забезпечити як належну економічну ефективність використання залучених ресурсів, так і їх збереження. Останнє передбачає не лише мінімізацію ймовірності фінансових втрат через співпрацю з недобросовісними контрагентами, недопущення пожеж і/чи техногенних катастроф, своєчасне реагування на різкі зміни кон'юнктури ринку (тим паче в умовах надзвичайних ситуацій епідеміологічного характеру та/чи за оголошення воєнного стану), а й захист власності від недружнього її відчуження (тобто потенційних і/чи фактичних рейдерських атак). При цьому «дієва протидія реальній рейдерській атаці можлива за умови консолідації зусиль не лише власне служби безпеки суб'єкта господарювання, представників СБУ, МВС, прокуратури й інших органів державного управління та місцевого самоврядування, а й безпосередньо власників і трудового колективу такої фірми. Саме тому слід більше уваги приділити виробленню конструктивної державної політики боротьби з рейдерством й пошуку дієвих інструментів і механізмів протидії цьому суспільно небезпечному явищу» [5], а з тим – вдосконалення належного методологічного забезпечення цього процесу. Усе це, зрештою, й обумовлює актуальність даного дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти державної політики щодо протидії рейдерству відображені в наукових публікаціях і дисертаційних роботах за даною проблематикою, а саме: [Гусєва В.](#) – «виокремлено типові елементи криміналістичної характеристики рейдерства як виду злочину та надано їм характеристику» [1]; [Дем'янишин В.](#), [Костецький В.](#)

– «досліджено поняття рейдерства та сучасні проблеми захисту діяльності суб'єктів господарювання від цього явища; проаналізовано вітчизняні реалії проявів рейдерства та основні об'єкти рейдерських атак в Україні; розкрито заходи щодо захисту від рейдерства, які мають бути індивідуальними для кожного суб'єкта господарювання із урахуванням специфіки його діяльності» [2]; Дудоров О., Каменський Д., Титаренко С. – «за результатами опрацювання матеріалів правозастосовної практики в частині кримінально-правової оцінки дій державних реєстраторів висвітлено конкретні механізми (способи) реалізації рейдерських схем, пов'язаних із перекручуванням юридично значущої інформації в державних реєстрах» [3]; Кузьменко Т. – «уточнено змістовне характеристик таких понять, як «протидія рейдерству» та «механізми публічного управління протидією рейдерству»; вдосконалити класифікацію таких механізмів залежно від рівня, суб'єкту, об'єкту, етапу, мети та способу впливу; конкретизувати перелік специфічних засобів (у межах традиційних методів) публічного управління протидією рейдерству» [4]; Попович В. – «розкрито зміст і ознаки об'єктивно існуючих складових процесу рейдерського поглинання, захоплення та заволодіння суб'єктами господарювання» [8]; Сухацький Р. – «визначено теоретичний зміст поняття «рейдерство», а також правові інструменти з протидії рейдерству в сфері бізнесу» [9]; Тюленев С. – «доведено, що реалізація заходів, спрямованих на виявлення, вивчення, узагальнення і усунення причин й умов, котрі сприяють учиненню рейдерства є необхідною, а в окремих випадках може набути обов'язкового характеру» [10]; Федулова І. – «встановлено, що кримінальне законодавство зарубіжних держав містить якісні положення щодо кримінально-правової охорони суб'єктів господарювання від рейдерських захоплень, які варті запозичення» [11]; Шишкін О. – «проведено аналіз міжнародно-правового досвіду протидії рейдерству, визначення ключових механізмів та інструментів боротьби з цим явищем у розвинених країнах і розробка пропозицій щодо їх адаптації до українських реалій» [12]; Щербина Є. – «досліджено проблему існування інформаційного рейдерства в Україні, юридичні шляхи його подолання (мінімізації шкоди) в сучасних реаліях» [13]; Kaplan R., Lohmeyer N. – охарактеризовано особливості протидії рейдерству в різних країнах світу [14]. Віддаючи належне напрацюванням провідних науковців, слід більше уваги зосередити на подальшому вдосконаленні методологічного забезпечення реалізації державної політики щодо протидії рейдерству.

Постановка завдання. Метою статті є вдосконалення методологічного забезпечення реалізації державної політики щодо протидії рейдерству за рахунок уточнення змістовного наповнення елементів цієї політики, а також конкретизації її взаємозв'язку з іншими політиками держави.

Матеріали та методи дослідження. Дослідження здійснювалося з використанням таких наукових методів: *аналізу та синтезу* – визначення чинників, що впливають на характер і спрямованість державної політики щодо протидії рейдерству; *абстрактно-логічний* – для теоретичних узагальнень і формування висновків; *діалектичний* – пояснення взаємозв'язку між суспільними процесами й зміною державної політики щодо протидії

рейдерству; *системного аналізу* – вивчення об'єкта дослідження як сукупності елементів, що утворюють систему й взаємодіють між собою.

Виклад основного матеріалу. Передусім слід зазначити, що проведені узагальнення результатів дисертаційних досліджень [11] й змістовного наповнення фахових публікації провідних науковців [1–4; 8–14] і результати власних досліджень [5–7] забезпечили подальший розвиток (конкретизацію) наступних елементів державної політики щодо протидії рейдерству:

– *бачення (візія)* – формування економічного середовища, сприятливо для збереження та примноження капіталу як запоруки подальшого суспільного розвитку;

– *мета* – захист прав власності осіб усіх форм власності, як запоруки забезпечення економічної безпеки бізнес-структури та/чи держави;

– *цілі* – попередження рейдерської атаки; реагування на дії рейдерів; локалізація «конфлікту»; стабілізація стану об'єкта рейдерської атаки; захист інтересів власників і співробітників підприємств, що є об'єктом зазіхань рейдерів; мінімізація негативних наслідків рейдерської атаки;

– *завдання* – боротьба з корупцією; вдосконалення корпоративного законодавства; моніторинг економічного середовища; посилення громадського контролю; реалізація судового захисту прав суб'єктів господарювання; сприяння покращанню внутрішніх і зовнішніх механізмів корпоративного управління; усунення або нейтралізацію криміногенних чинників;

– *рівні* – масштаб впливу державної політики щодо протидії рейдерству (глобальний, національний, регіональний, місцевий, локальний);

– *суб'єкти* – міжнародні організації (Interpol), уповноважені органи державного управління (у межах власних і делегованих компетенцій (передусім, Міністерство внутрішніх справ України; Міністерство юстиції України (Державна виконавча служба України); Національна поліція України; Служба безпеки України; Прокуратура України; Державна податкова служба України; Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів; Національне агентство з питань запобігання корупції; Національне антикорупційне бюро; Фонд державного майна України; Національна комісія з цінних паперів і фондового ринку; Бюро економічної безпеки; Міжвідомчі комісії з питань протидії протиправному поглинанню та захопленню підприємств (рейдерству); обласні та районні державні/військові державні адміністрації)), органи місцевого самоврядування (у межах делегованих компетенцій);

– *об'єкти* – уповноважені органи публічного управління та їх посадові особи, які, з одного боку, мають протидіяти рейдерству, а з іншого – зловживають владою задля уможливлення поширення рейдерства; юридичні та фізичні особи, які прямо та/чи опосередковано причетні до організації, здійснення та «легалізації» рейдерських атак; власники, менеджери та представники наглядових рад бізнес-структур, які є об'єктом зазіхань рейдерів; територіальна громада; громадські організації; ЗМІ;

– *принципи* – керівні правила, яких мають дотримуватися учасники цього процесу (адекватності; взаємодії; відповідальності; гласності; гуманізму; законності; комплексності; координованості; науковості; плановості; прогнозування; раціональності; результативності; системності);

– *методи* – способи (адміністративні, економічні, організаційні, правові, соціальні...) досягнення заздалегідь поставленої мети;

– *засоби* – сукупність інструментів (обов'язковість нотаріального посвідчення договорів про рух корпоративних прав; регулярна перевірка стану реєстраційних й інших документів підприємства; штрафи щодо посадових осіб за порушення законодавства про держреєстрацію суб'єктів господарювання; виявлення та аналіз підроблених документів; взаємодія всіх зацікавлених осіб; внесення записів у державних реєстрах про обтяження майна чи корпоративних прав; забезпечення прозорості прав власності й адекватної капіталізації компанії; моніторинг та аналіз інформації про порушення прав інвесторів, факти рейдерства; недопущення прострочення кредиторської заборгованості; облік і моніторинг дій осіб, причетних до рейдерства; правильна розстановка й вмиле використання сил і засобів уповноважених органів публічної влади; правові (закони, укази, постанови, розпорядження), корпоративні (накази, розпорядження) і соціальні (етичні, моралі, професійні) норми; переконання; позитивні приклади; пропаганда законслухняності; просвітництво; психоемоційна підтримка; психологічні настанови; роз'яснення тощо), які застосовуються для досягнення затверджених цілей з урахуванням виду рейдерства: ««біле» (легальне), «сіре» (нелегальне), «чорне» (кримінальне)» [6].

Підбиваючи проміжний підсумок, слід відзначити, що, по-перше, вище наведене змістовне наповнення кожного з елементів державної політики щодо протидії рейдерству не є вичерпним; по-друге, усі елементи цієї політики (до речі, як і, зокрема, практично всі інші види державної політики) є взаємопов'язаними: «бачення» → «мета» → «цілі» – формують «вектор» розвитку цієї політики; «рівні» → «завдання» → «методи та засоби» – конкретизують варіанти її реалізації.

Варто відзначити, що попри нібито її «вузьку» орієнтованість на покращання стану бізнес-середовища, реалізація державної політики щодо протидії рейдерству здійснюється у певному її взаємозв'язку з іншими політиками держави, тим самим створюючи синергетичний (позитивний/нейтральний/негативний) ефект.

Слід нагадати, що об'єктами зазіхань рейдерів почасти є підприємства, які, з одного боку, вирізняються високою прибутковістю (офіційною та/чи загальною), а з іншого – наявністю внутрішніх/зовнішніх проблем (зокрема, порушення процедури набуття прав власності, конфлікт між співвласниками, надмірна кредиторська/дебіторська заборгованість тощо). Саме тому (перш за все, аби уникнути потрапляння до «зони ризику») має місце свідоме нехтування оновленням «лінійки» товарів/послуг і модернізацією матеріально-технічної бази..., що, почасти, негативно позначається на результатах діяльності таких підприємств, а й відтак – на виконанні їх зобов'язань перед зацікавленими особами (перед власниками – щодо збереження активів і розміру прибутків;

найманими працівниками – умов праці та рівня її оплати; органами публічного управління – сплати податків і зборів до державного/місцевих бюджетів...). Означене, радше за все, матиме наступні негативні впливи на суспільні процеси (зокрема, і на результати відповідної державної політики), а саме: штучне обмеження переліку продукції і обсягів її виробництва, що у поєднанні зі скороченням масштабів співпраці (у т.ч. стосовно закупки сировини, предметів праці та засобів виробництва), спричиняє стагнацію як власне промислових, так і суміжних підприємств (*промислова, торговельна*); недостатнє насичення ринку товарами/послугами (*торговельна*); недотримання принципів ведення соціально відповідального бізнесу; неможливість реалізувати нагальні цільові проекти через недостатнє наповнення державного/місцевих бюджетів (*екологічна, економічна, промислова, соціальна; щодо забезпечення національної безпеки; щодо розвитку територій*); зниження інвестиційної привабливості (*економічна*). Факти рейдерства також притаманні й сільському господарству (перш за все, малим/середнім за розміром господарствам), як-от: протиправне збирання врожаю; «відчуження» земельних ділянок (паїв) та/чи майнових паїв (акцій, часток) (*аграрна*).

Практично кожна дія, пов'язана з рейдерством (зокрема, збір інформації, що містить комерційну таємницю; отримання інформації від утримувача реєстру про розподіл акцій серед власників підприємства; ігнорування уповноваженими посадовими особами інформації про підготовку й безпосереднє здійснення рейдерської атаки; маніпуляції зі внесенням даних до державних реєстрів; отримання «правомірних» судових рішень, і залучення для їх виконання представників Державної виконавчої служби України та Національної поліції України тощо; легалізація рейдерського захоплення), тією чи іншою мірою уможлиблюється протиправними діями уповноважених державних службовців і посадових осіб органів місцевого самоврядування (*антикорупційна, інформаційна*).

ЗМІ доволі активно публікують доступну інформацію про ймовірні та, тим паче, фактичні рейдерські атаки, тим самим консолідуючи зусилля та ресурси зацікавлених осіб (представників трудових колективів підприємств, що є об'єктом зазіхань рейдерів, територіальних громад, громадських організацій) задля попередження рейдерських атак та/чи мінімізації їхнього негативного впливу; уповноважені органи публічної влади ведуть реєстр осіб, причетних до рейдерських атак, а також здійснюють публічну пропаганду протидії рейдерству та виокремлюють закономірності функціонування механізму підготовки, вчинення та приховування злочинів, протидії розслідуванню у певній ситуації, що формує відповідне інформаційне «поле» для реалізації державної політики протидії рейдерству (*інформаційна*).

Висновки. Забезпечено подальший розвиток (уточнення змістовного наповнення) наступних взаємопов'язаних елементів державної політики щодо протидії рейдерству: бачення, мета, цілі, завдання, суб'єкти, об'єкти, принципи, методи та засоби. Реалізація державної політики щодо протидії рейдерству здійснюється у певному її взаємозв'язку з іншими політиками держави (аграрна, антикорупційна, екологічна, економічна, інформаційна, промислова,

соціальна, торговельна, щодо забезпечення національної безпеки, щодо розвитку територій), створюючи певний синергетичний ефект. Подальші наукові розвідки мають бути присвячені розробці теоретичних положень і практичних рекомендацій, спрямованих на вдосконалення механізмів реалізації державної політики щодо протидії рейдерству.

Література:

1. Гусева В.О. Криміналістична класифікація кримінальних правопорушень, пов'язаних із рейдерством, елементи їх криміналістичних характеристик. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. 2022. Вип. 3. С. 242–252. DOI: 10.33766/2524-0323.99.242-252
2. Дем'янишин В., Костецький В. Вплив рейдерства на фінансову безпеку суб'єктів господарювання. *Світ фінансів*. 2022. Вип. 3. С. 156–164. DOI: 10.35774/sf2022.03.156
3. Дудоров О.О., Каменський Д.В., Титаренко С.С. Кримінально-правова оцінка зловживань державних реєстраторів у контексті протидії рейдерству. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2021. № 1. С. 118–130. <https://doi.org/10.33270/01211181.118>
4. Кузьменко Т.М. Сутність та класифікація механізмів публічного управління протидією рейдерству. *Науковий вісник: державне управління*. 2022. № 1. С. 61–73. [doi.org/10.33269/2618-0065-2022-1\(11\)-61-73](https://doi.org/10.33269/2618-0065-2022-1(11)-61-73).
5. Мельниченко О.А. Застосування сучасних технологій захисту від рейдерства. *Сучасні проблеми управління змінами на підприємствах регіону: монографія* / [кол. авт.]; за заг. Н.Є. Муромець, О.А. Мельниченка. Харків: В справі, 2016. 268 с.
6. Мельниченко О.А. Основи протидії рейдерству: державно-управлінський аспект. *Збірник наукових праць Донецького державного університету управління. (Серія: Державне управління)*. 2010. Т. XI. № 170. С. 212–224.
7. Мельниченко О.А., Пушкарьова В.І. Протидія рейдерству як складова державної політики щодо економічної безпеки. *Актуальні проблеми державного управління*. 2015. № 1. С. 102–108.
8. Попович В.М. Класифікація та понятійне відображення структурних складових процесу вчинення рейдерства. *Наука і правоохорона*. 2022. № 2. С. 184–195. [https://doi.org/10.36486/np.2022.2\(56\)](https://doi.org/10.36486/np.2022.2(56))
9. Сухацький Р.П. Правові інструменти з протидії рейдерству в сфері бізнесу. *Юридичний вісник. (Серія: Повітряне і космічне право)*. 2023. № 2. С. 62–72. DOI: 10.18372/2307-9061.67.17844
10. Тюленев С.А. Рейдерство в Україні: причини та умови, що сприяють учиненню. *Соціологія права*. 2024. Вип. 1–2. С. 98–102. <https://doi.org/10.37687/2413-6433.2024-1-2.19>
11. Федулова І.М. Кримінальна відповідальність за протиправне заволодіння майном підприємства, установи, організації: дис. ... к.ю.н.: 12.00.08. Львів, 2019. 216 с.
12. Шишкін О.В. Міжнародно-правовий досвід протидії рейдерству: актуальні питання використання досвіду в Україні. *Інтернаука. (Серія: Юридичні науки)*. 2024. № 12. С. 38–43. DOI: 10.25313/2520-2308-2024-12-10596
13. Щербина Є.М. Юридичні шляхи боротьби з інформаційним рейдерством в Україні. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2019. Вип. 6. С. 34–37. <https://doi.org/10.15421/391989>
14. Kaplan R., Lohmeyer N. A comparative capitalism perspective on the privatization of governance: Business power, nonbusiness resistance and state enforcement in Germany, 2000–2010. *Socio-Economic Review*. 2020. Vol. 19. P. 247–272. DOI: 10.1093/ser/mwaa001

References

1. Husieva V. (2022). Kryminalistychna klasyfikatsiia kryminalnykh pravoporushen, poviazanykh iz reiderstvom, elementy ikh kryminakistychnykh kharakterystyk [Criminal

classification of criminal offenses related to raiding, elements of their criminal characteristics]. *Visnyk Luhanskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav imeni E.O. Didorenko [Bulletin of Luhansk Scientific-Educational Institute named after E.O. Didorenko.]*. Vyp. 3. S. 242–252. DOI: 10.33766/2524-0323.99.242-252 [In Ukrainian]

2. Demianyshyn V., Kostetskyi V. (2022). Vplyv reiderstva na finansofu bezpeku subiektiv hospodariuvannya [Impact of raiding on the financial security of business entities]. *Svit finansiv [World of finance]*. Vyp. 3. S. 156–164. DOI: 10.35774/sf2022.03.156 [In Ukrainian]

3. Dudorov O., Kamenskyi D., Tytarenko S. (2021). Kryminalno-pravova otsinka zlovezhyvan derzhavnykh reiestratoriv u konteksti protydii reiderstvu [Criminal law assessment of abuses of state registrars in the context of counteracting raiding]. *Naukovij visnik Nacionalnoi akademii vnutrishnih sprav [Scientific Journal of the National Academy of Internal Affairs]*. № 1. S. 118–130. <https://doi.org/10.33270/01211181.118> [In Ukrainian]

4. Kuzmenko T. (2022). Sutnist ta klasyfikatsiia mekhanizmiv publicyho upravlinnia protydiieiu reiderstvu [Essence and classification of public administration to counteract raiding]. *Naukoyi visnyk: derzhavne upravlinnia [Scientific herald: public administration]*. № 1. S. 61–73. [doi.org/10.33269/2618-0065-2022-1\(11\)-61-73](https://doi.org/10.33269/2618-0065-2022-1(11)-61-73) [In Ukrainian]

5. Melnychenko O. (2016). Zastosuvannya suchasnykh tekhnolohii zakhystu vid reiderstva [Application of modern technologies for protection against raiding]. *Suchsni problemy upravlinnia zminamy na pidpriemstvakh rehionu [Modern problems of change management at regional enterprises]: monohrafiia / [kol. avt.]; za zah. red. N.Ye. Muromets, O.A. Melnychenko. Kharkiv: V spravi. [In Ukrainian]*

6. Melnychenko O. (2010). Osnovy protydii reiderstvu: derzhavno-upravlinskyi aspekt [Fundamentals against raiding: State and administrative aspect]. *Zbirnyk naukovykh prats Donetskoho derzhavnoho universytetu upravlinnia. (Serii: Derzhavne uoravlinnia) [Collection of scientific papers of the Donetsk State University of Management. (Series: Public administration)]*. T. XI. № 170. S. 212–224. [In Ukrainian]

7. Melnychenko O., Pushkareva V. (2015). Protydiya reiderstvu yak skladova derzhavnoi polityky tstsodo ekonomichnoi bezpeky [The current state of scientific developments in the field of public administration of counter-raiding]. *Aktualni problem derzhavnoho upravlinnya [Aktual problems of public administration]*. № 1. S. 102–108. [In Ukrainian]

8. Popovych V. (2022). Klasyfikatsiia ta poniatine vidobrazhennia strukturnykh skladovykh protsesu vchynennia reiderstva [Classification and conceptual reflection of the structural components for committing raiding process]. *Nauka i pravookhorona [Nauka i pravookhorona]*. № 2. S. 184–195. [https://doi.org/10.36486/np.2022.2\(56\)](https://doi.org/10.36486/np.2022.2(56)) [In Ukrainian]

9. Sukhatskyi R. (2023). Pravovi instrumenty z protydii reiderstvu v sferi biznesu [Legal instruments for anti-raiding in the business sphere]. *Yurydychnyi visnyk. (Serii: Povitriane ta kosmichne pravo) [Legal Bulletin «Air and Space Law»]*. № 2. S. 62–72. DOI: 10.18372/2307-9061.67.17844 [In Ukrainian]

10. Tyulieniev V. (2024). Reiderstvo v Ukraini: prychny ta umovy, tsto spryiaut uchynenniu [Raiding in Ukraine: causes and conditions of its emergence]. *Sotsiologhiia prava [Sociology of Law]*. Vyp. 1–2. S. 98–102. <https://doi.org/10.37687/2413-6433.2024-1-2.19> [In Ukrainian]

11. Fedulova I. (2019). Kryminalna vidpovidalnist za protypravne zavolodinnia mainom pidpriemstva, ustanovy, orhanizatsii [Criminal liability for the fraudulent conversion of property of an enterprise, institution, organization]: *Extended abstract of candidate's thesis*. Lviv [In Ukrainian]

12. Shyshkin O. (2024). Mizhnarodno-pravovyi dosvid protydii reiderstvu: aktualni [International legal experience of countering raiding: current issues of using experience in Ukraine]. *Internauka. (Serii: Yurydychni nauky). [Internauka. (Series: Juridical sciences)]*. № 12. S. 38–43. DOI: 10.25313/2520-2308-2024-12-10596 [In Ukrainian]

13. Shsherbyna Ye. (2019). Yurydychni shliakhy borotby z ivformatsiinym reiderstvom v Ukraini [Legal ways to combat information rare in Ukraine]. *Aktualni problemy vitchyzniano*

yurysprudentsii [*Current Problems of National Jurisprudence*]. Vyp. 6. S. 34–37.
<https://doi.org/10.15421/391989> [In Ukrainian]

14. Kaplan R., Lohmeyer N. A comparative capitalism perspective on the privatization of governance: Business power, nonbusiness resistance and state enforcement in Germany, 2000–2010. *Socio-Economic Review*. 2020. Vol. 19. P. 247–272. DOI: 10.1093/ser/mwaa001 [In English]